

**ADVIES
VAN 24 MEI 2017
OVER HET VOORONTWERP RUP
VINDERHOUTSE BOSSEN, VALLEI VAN DE OUDE KALE EN APPENSVOORDE**

INHOUD

I.	SITUERING	1
II.	ALGEMENE BEOORDELING	1
III.	RUIMTELIJKE SAMENHANG GROENPOOL VINDERHOUTSE BOSSEN EN GROOTSTEDELIJK GEBIED GENT	2
IV.	RUIMTELIJKE VERANKERING VAN DE VALLEIGEBIEDEN	3
V.	RUIMTELIJKE GARANTIES INZAKE BOSUITBREIDING	4

I. SITUERING

1. SARO ontving op 27 april 2017 een adviesvraag van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw over het voorontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) 'afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur regio Veldgebied Brugge-Meetjesland landbouw-, natuur- en bosgebieden: Vinderhoutse Bossen, vallei van de Oude Kale en Appensvoorde'. Met voorliggend advies, goedgekeurd door de raad op 24 mei 2017 komt de raad tegemoet aan de vooropgestelde adviestermijn van 60 dagen.

2. Voorliggend voorontwerp RUP geeft uitvoering aan de richtinggevende en bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) inzake de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) zoals uitgewerkt in de ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos in de Veldgebied Brugge-Meetjesland.

Volgens de toelichtingsnota geeft het voorontwerp RUP tevens invulling aan andere beleidsbeslissingen van de Vlaamse Regering waaronder de Europese Instandhoudingsdoelstellingen, de ankerplaats 'Vallei van de Oude Kale, Vinderhoutse Bossen en Slindonk', de inrichtingsprojecten van de Vlaamse Landmaatschappij binnen het globale landinrichtingsproject Schelde-Leie, het grootstedelijk gebied Gent en het signaalgebied Appensvoorde- Noense wegel.¹

3. Het plangebied is gelegen in de gemeenten Nevele en Lovendegem en de stad Gent en omvat ruwweg het gebied tussen het kanaal Gent-Brugge, de Gentse Ringvaart, de Beekstraat en de valleien van de Oude Kale en Meirebeek. Aan de oostkant van de Ringvaart is het deelgebied 'Groene Velden' (grondgebied Gent) opgenomen en aan de noordzijde van het kanaal het deelgebied Appensvoorde (grondgebied Lovendegem).²

4. Het onderzoek tot milieueffectenrapportage besluit dat het voorontwerp RUP geen aanzienlijke negatieve effecten zal genereren en dat er geen milderende maatregelen vereist zijn. Bijgevolg moet het plan niet onderworpen worden aan een plan-m.e.r. in de zin van het plan-MER-decreet van 27 april 2007.

Het onderzoek toont tevens aan dat het voorgenomen plan geen betekenisvolle aantasting kan veroorzaken van de kenmerken van speciale beschermingszones en dus geen passende beoordeling in de zin van artikel 36 van het natuurdecreet vereist.

Gezien de inhoud van het plan en de ligging is er tevens geen ruimtelijk veiligheidsrapport vereist.

II. ALGEMENE BEOORDELING

5. De raad ondersteunt de doelstellingen van voorliggend voorontwerp RUP gericht op de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur zoals opgenomen in het operationeel programma voor de Vinderhoutse Bossen.

Bovendien vindt SARO het positief dat het voorontwerp RUP ambieert om ook andere Vlaamse beleidsdoelstellingen mee te nemen in het planproces zoals de landinrichtingsprojecten, de

¹ Toelichtingsnota pag. 5.

² Toelichtingsnota pag. 5.

afbakening van het grootstedelijk gebied Gent en de vaststelling van een erfgoedlandschap.

De raad meent evenwel dat voorliggend voorontwerp RUP er niet in slaagt om die diverse doelstellingen volwaardig ruimtelijk af te stemmen. Volgens de raad is een grondige herwerking van het voorontwerp RUP noodzakelijk in functie van:

- een verdere afstemming van de doelstellingen van het operationeel programma voor de Groenpool Vinderhoutse Bossen (AGNAS) met de uitbouw van een groenpool in het kader van de afbakening grootstedelijk gebied Gent (zie deel III),
- een volwaardige ruimtelijke verankering van de valleigebieden van de Oude Kale, de Kalebeek en de Meirebeek in het kader van het behoud en de versterking van gevarieerde halfopen valleilandschappen met ruimte voor grondgebonden landbouw, grasland- en landschapsontwikkeling (zie deel IV),
- een volwaardige ruimtelijke vertaling van de doelstelling inzake de beoogde bosuitbreiding (zie deel V).

SARO vraagt dat - na de grondige herwerking - het voorontwerp RUP opnieuw voor advies wordt voorgelegd aan de raad.

III. RUIMTELIJKE SAMENHANG GROENPOOL VINDERHOUTSE BOSSEN EN GROOTSTEDELIJK GEBIED GENT

6. De toelichtingsnota (pag. 10) verduidelijkt dat het afbakeningsproces grootstedelijk gebied Gent uitgaat van de ontwikkeling van vier groenpolen: Parkbos, Vinderhoutse bossen, vliegveld Oostakker/Lochristi en Gentbrugse Meersen/Damvallei.

Het RUP afbakening grootstedelijk gebied Gent omschrijft groenpolen als *'randstedelijke groengebieden'* en verduidelijkt: *'dit zijn open, onbebouwde gebieden, waar natuur en open ruimte de hoofdrol is en die een multifunctioneel en vooral recreatief medegebruik kennen. De vier groenpolen zijn zodanig gekozen dat ze de behoefte aan randstedelijk groen, op redelijke afstand en goed bereikbaar met openbaar vervoer, voor alle bewoners van het grootstedelijk gebied invullen.'*

De raad merkt op dat de Groenpool Vinderhoutse Bossen in de afbakening van het grootstedelijk gebied Gent uiteindelijk niet verder werd uitgewerkt en geoperationaliseerd. De toelichtingsnota (pag. 9) stelt hieromtrent: *'De groenpool Vinderhoutse bossen werd opgenomen binnen de afbakening van het stedelijk gebied maar er werd geopteerd om geen deelplan uit te werken. Daarvoor moest eerst een proces van visievorming worden doorlopen.'*

De toelichtingsnota geeft evenwel geen verdere duiding van de ruimtelijke doelstellingen en de ruimtelijke visie voor de uitbouw van de Groenpool Vinderhoutse Bossen in het kader van de afbakening van het grootstedelijk gebied Gent.

7. Het operationeel programma (AGNAS) stelt inzake de Vinderhoutse bossen: *'de opmaak van een RUP in het kader van het afbakeningsproces grootstedelijk gebied Gent voor: a) bosuitbreiding omgeving Groenpool Vinderhoutse bossen na detailonderzoek en overleg over concrete mogelijkheden voor bijkomende bebossing en toetsing met inrichtingsplan en b) aanduiding van bijkomende oppervlakte natuurgebied en uitbreiden van de huidige VEN-afbakening in omgeving boskern Vinderhoutse bossen na detailonderzoek en overleg over de concrete mogelijkheden voor bijkomende oppervlakte natuurgebied ten opzichte van de huidige VEN-afbakening en toetsing met inrichtingsplan Vinderhoutse Bossen (VLM).'*
8. De raad vraagt om de ruimtelijke samenhang van de Groenpool Vinderhoutse Bossen (AGNAS) en de ontwikkeling van een Groenpool Vinderhoutse Bossen in het kader van de afbakening van het grootstedelijk gebied Gent verder te duiden in de toelichtingsnota. Verdere verduidelijking is noodzakelijk zowel wat betreft de concrete afbakening van de groenpool als wat betreft de

ruimtelijke visie voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de groenpool.

- Wat betreft de afbakening van de groenpool stelt de raad immers vast dat het RUP grootstedelijk gebied Gent slechts drie groenpolen heeft afgebakend en voor deze groenpolen een aangepaste bestemming heeft uitgewerkt om hun toekomstige rol als groenpool te (kunnen) spelen. Voor de Groenpool Vinderhoutse Bossen bakende het RUP enkel 'voorlopig' de perimeter af waar de groenpool moet komen. De stad Gent heeft daarna met het gemeentelijk RUP 'De Campagne-Leeuwenhof' de perimeter van de Groenpool Vinderhoutse Bossen vergroot (met het oog op de inrichting van twee 'toegangspoorten').

Het voorontwerp RUP duidt een groot deel van het plangebied (deel Vinderhoutse bossen en deel Groene Velden) aan met een overdruk 'Groenpool Vinderhoutse Bossen'. Het is wenselijk om de concrete afbakening van de Groenpool Vinderhoutse Bossen verder te verduidelijken (op basis van welke uitgangspunten werd de groenpool concreet afgebakend? Werd hierbij afgestemd met de afbakening van deze groenpool binnen het proces grootstedelijk gebied Gent?). De raad staat negatief ten aanzien van de manier waarop de groenpool in voorliggend dossier ruimtelijk wordt doorvertaald (o.a. wat betreft de toegevoegde waarde en de rechtsonzekerheid).

- Tevens is het wenselijk om verder verduidelijking te geven bij het vermelde proces tot visievorming voor de groenpool. Het voorontwerp RUP heeft onvoldoende aandacht voor het realiseren van samenhang en afstemming tussen de ontwikkeling van een groenpool als grootstedelijk project en de ontwikkeling van een groenpool in het kader van een 'buitengebied-RUP' (zie verder delen IV en V van dit advies).

9. Een specifiek aandachtspunt betreft de samenhang van het voorontwerp RUP met de drie landinrichtingsprojecten in het plangebied (met name voor de Vallei van de Oude Kale, Groene Velden en Vinderhoutse Bossen). Binnen deze landinrichtingsprojecten werden afspraken gemaakt over de oppervlakten van de diverse bestemmingen, over het beheer, over het flankerend beleid en over de fasering voor de betrokken landbouwers.

IV. RUIMTELIJKE VERANKERING VAN DE VALLEIGEBIEDEN

10. Het voorontwerp RUP beoogt het behoud en de versterking van gevarieerde halfopen valleilandschappen met ruimte voor grondgebonden landbouw, grasland- en landschapsontwikkeling. De toelichtingsnota (pag. 55) verduidelijkt dat de valleien van de Oude Kale, de Kalebeek en de Meirebeek nog grotendeels landschappelijk gave beekvalleien zijn: *'De hiermee samenhangende ecologische waarden (meersen met hoofdzakelijk een graslandgebruik, omzoomd door sloten en perceelsrandbegroeiingen en bulken met perceelsrandbegroeiingen) moeten worden behouden, waarbij wordt gestreefd naar het behoud, de ecologische opwaardering en het landschappelijke herstel van de aanwezige natuur- en landschapselementen. Deze gebieden worden gedifferentieerd als verwevingsgebied. Delen van deze valleilandschappen kunnen een hoofdfunctie natuur of landbouw hebben'*.
11. Met het oog op deze doelstellingen voert het voorontwerp RUP herbestemmingen door in de valleien van de Oude Kale, de Kalebeek en de Meirebeek. De huidige bestemming is grotendeels valleigebied. In deze valleigebieden mogen slechts agrarische werken en handelingen worden uitgevoerd die het specifiek natuurlijk milieu van planten en dieren en de landschappelijke waarde niet schaden.³ Met het voorontwerp RUP wordt een groot deel van de vallei van de Oude Kale, de Kalebeek en de Meirebeek herbestemd naar agrarisch gebied met overdruk

³ Gewestplan Gentse en Kanaalzone (KB 14/09/77). Artikel 1: *'De agrarische gebieden met landschappelijke waarde die op de kaart welke de bestemmingsgebieden omschrijven overdrukt zijn met de letter V hebben de bestemming van valleigebieden waarin slechts agrarische werken en handelingen mogen worden uitgevoerd die het specifiek natuurlijk milieu van planten en dieren en de landschappelijke waarde niet schaden.'*

natuurverwevingsgebied.

SARO wijst op de impact van deze herbestemming van de Oude Kale, de Kalebeek en de Meirebeek op de landschappelijke en ecologische waarde van deze valleigebieden. Zo bepaalt de VCRO dat valleigebieden aangeduid in het kader van het gewestplan worden beschouwd als 'ruimtelijk kwetsbaar gebied'.⁴ Dit houdt onder meer in dat een natuurvergunning noodzakelijk is voor het scheuren van permanente graslanden in deze valleigebieden. Deze bepaling geldt niet voor agrarisch gebied met overdruk natuurverweving aangezien dit niet wordt beschouwd als ruimtelijk kwetsbaar gebied (dus scheuren van meersen kan dan zonder natuurvergunning). Het behoud van deze graslanden is nochtans essentieel voor deze valleigebieden. In het algemeen stelt de raad vast dat de bestemming 'agrarisch gebied met overdruk natuurverweving' onvoldoende garanties biedt om de vooropgestelde doelstellingen in het gebied (cf. par. 10) te realiseren.

12. In die zin herhaalt de raad zijn eerder pleidooi voor een globaal debat over de gewenste ruimtelijke differentiatie van het agrarisch gebied en de doorvertaling hiervan in het ruimtelijk beleid.⁵ Dit moet een globaal (afwegings-)kader aanbieden voor alle AGNAS-RUP's.

In dit debat moet tevens aan bod komen in hoeverre de huidige bestemmingen (AG, BAG, NVW) en de hieraan gekoppelde stedenbouwkundige voorschriften een voldoende kader bieden voor deze gewenste differentiatie. Het resultaat van dit debat zou onder meer een voorstel kunnen inhouden voor 'nieuwe' stedenbouwkundige voorschriften/bestemmingen' gericht op een verdere differentiatie van het agrarisch gebied. SARO is bereid om dit debat -waarin ook het erfgoedaspect wordt meegenomen- mee te ondersteunen.

V. RUIMTELIJKE GARANTIES INZAKE BOSUITBREIDING

13. Het operationeel uitvoeringsprogramma van 29 juni 2007 voorziet bosuitbreiding in de omgeving Groenpool Vinderhoutse bossen na detailonderzoek, na overleg over concrete mogelijkheden voor bijkomende bebossing en na toetsing met het inrichtingsplan.

Het inrichtingsplan 'Groenpool Vinderhoutse Bossen' gaat uit van 155 hectare extra bos: *'Om de groenpool in kader van meer stadsbos te realiseren, is bosuitbreiding aansluitend bij het bestaande boscomplex noodzakelijk. Door de biotische en abiotische terreinkenmerken te respecteren, kan zich een gediversifieerde ruimere boskern ontwikkelen. Het ruimtelijk resultaat zou een mozaïek moeten zijn van bos en open ruimten voor interessante habitats binnen de bosstructuur.'*

De raad ondersteunt deze doelstelling inzake 155 ha bosuitbreiding in de groenpool; in het kader van de doelstellingen inzake bosuitbreiding van het RSV.

In deel III van dit advies vroeg de raad om de ruimtelijke samenhang te bewaken tussen de Groenpool Vinderhoutse Bossen (AGNAS) en de ontwikkeling van een Groenpool Vinderhoutse Bossen in het kader van de afbakening van het grootstedelijk gebied Gent. Dit geldt onder meer wat betreft de ambities inzake bosuitbreiding. Het bestuursakkoord Gent (oktober 2012) vermeldt de doelstelling van 250 hectare extra bos in de groenpool. Dit moet in samenhang worden beschouwd met de uiteindelijke grootte van de groenpool (zie ook par. 8 van dit advies inzake de afbakening van de groenpool).

14. Met het voorliggend voorontwerp RUP wordt – volgens de ruimtebalans - 138 ha extra bosgebied gerealiseerd, voornamelijk door de herbestemming van agrarisch gebied. Deze gebieden krijgen de bestemming bosgebied (stedenbouwkundige voorschriften artikel 4.1).

⁴ VCRO art. 1.1.2, 10°.

⁵ SARO 2014|04. Advies van 26 februari 2014 betreffende het voorontwerp RUP Zwinpolders. SARO 2014|018. Advies van 26 november 2014 over het voorontwerp RUP Dijlevallei. www.sarovlaanderen.be

De raad stelt wel vast dat met het voorontwerp RUP voor een groot deel van het bosgebied bepalingen zijn opgenomen voor het gefaseerd ingaan van de bestemming bos (artikel 4.3 t.e.m. 4.8). Hierbij zijn vijf einddata voorzien. De bestemming bosgebied wordt gefaseerd ingevoerd met name respectievelijk op 1 januari 2020, 2023, 2030, 2033 en 2045. Tot aan de realisatie van de bestemming zijn per perceel de handelingen toegelaten die nodig of nuttig zijn voor de landbouwbedrijfsvoering van landbouwbedrijven op de percelen die in gebruik zijn voor landbouwactiviteiten op het ogenblik van de inwerkingtreding van het RUP. Een deel van het geplande bosgebied zal aldus pas binnen 28 jaar effectief de bestemming bos verwerven. De raad vraagt verder te verduidelijken hoe het financieel flankerend beleid binnen deze gefaseerde ontwikkeling zal uitgewerkt worden.

Gekoppeld aan de lange termijn inzake de effectieve bestemming van de bosgebieden vraagt de raad aandacht voor de effectieve realisatie van de bosuitbreiding. De raad vraagt om in de stedenbouwkundige voorschriften in te schrijven dat de bestemming bos van toepassing is indien bebossing reeds vroeger dan de aangegeven datum kan worden gerealiseerd. Daarnaast moet er op worden toegezien dat voorafgaand aan de realisatie van de bosbestemming geen handelingen kunnen gebeuren die de realisatie van de bosbestemming in het gedrang brengen of onmogelijk maken.

Bovendien wijst de raad op een belangrijk aandachtspunt van de toegankelijkheid van deze bosgebieden en dit in het kader van het concept van de groenpolen. De raad stelt ook voor een aantal inrichtingsprincipes op te nemen waaraan de bebossing moet voldoen (o.a. inzake afsluitingen, eventuele paden, relatie open-gesloten en soorten).

Standpunt Boerenbond

Boerenbond gaat niet akkoord met de vraag naar grondige herwerking van het voorontwerp RUP Vinderhoutse bossen. Het voorliggend plan is het resultaat van een jarenlang overlegproces waarbij een evenwicht werd gezocht tussen de zware bosuitbreidingsambities van enkele partijen en het feit dat er nog professionele landbouwers actief zijn in de regio. De natuurinrichting is momenteel op het terrein volop bezig en het is voor BB belangrijk dat gronden die voor natuur worden ingericht ook de gepaste groene ruimtelijke bestemming krijgen. Het RUP op lange baan schuiven kan dus voor BB enkel als alle feitelijke natuurinrichting op terrein in het agrarisch gebied on hold worden gezet.

Boerenbond gaat daarom ook zeker niet akkoord om de binnen het landinrichtingsproject afgesproken fasering voor de realisatie van de bestemmingen wordt verlaten in het RUP. Deze fasering is immers het resultaat van een afspraak gemaakt met verschillende instanties: op Vlaams gewestelijk niveau met Agentschap Onroerend Erfgoed Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Agentschap Wegen en Verkeer (AWV), Departement Landbouw en Visserij Departement RWO - Ruimtelijke Planning, Kabinet Minister bevoegd voor Landinrichting, Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z – op provinciaal niveau met Provinciebestuur Oost-Vlaanderen – op gemeentelijk niveau met Stadsbestuur Gent en Gemeentebestuur Lovendegem.

Boerenbond kan niet akkoord gaan met een bijkomende aanduiding van AGEB of natuurgebied in de betrokken valleigebieden. Door de grote bosuitbreidingsdoelstellingen in de regio is de druk op het professionele landbouwgebruik al erg groot. Een bijkomende afbakening van natuur gaat de realisatie van de boskernen enkel vertragen omdat er nog meer ruilgronden moeten gevonden worden in kader van het flankerend beleid voor professionele landbouwers.

Boerenbond stelt dat een belangrijk uitgangspunt in het debat rond differentiatie van het agrarisch gebied ook als doelstelling moet hebben het landbouwgebied beter te vrijwaren voor beroepslandbouwgebruik. Essentieel in dit debat is een betere afstemming tussen

enerzijds de stedenbouwkundige voorschriften waarvoor beleidsdoelstellingen worden geformuleerd en de meestal oudere voorschriften/bestemmingen die nog doorwerken in de sectorale regelgeving. BB vraagt om eenduidigheid te brengen in het aantal voorschriften en overdrukken die inzetten op de verwevenheid tussen landbouw en natuur (geen dubbelop) en een maximale afstemming met de typevoorschriften. In die zin ondersteunt BB de kritiek van de SARO op de onduidelijkheid inzake doorwerking en rechtsgevolgen m.b.t de nieuwe overdruk groenpool.

Standpunt Natuurpunt

Natuurpunt adviseert het voorontwerp RUP expliciet en met klem negatief. De ambities voor het behoud en herstel van natuur- en landschapswaarden liggen in het voorontwerp RUP veel te laag. De planologische bescherming van de betrokken valleigebieden wordt aanzienlijk verzwakt, terwijl ze net versterking verdienen (i.e. een groene bestemming). Ook voldoet de voorziene bosuitbreiding niet aan het bestuursakkoord van de stad Gent om 250 ha extra bos te realiseren in de Groenpool Vinderhoutse bossen. Ter zake houdt het voorontwerp RUP geen rekening met de talrijke voorstellen tot extra bebossing van Natuurpunt. Evenmin kan Natuurpunt zich akkoord verklaren met gefaseerde inwerkingtreding en realisatie van nieuwe groene bestemmingen, voor zover ze het jaar 2025 overschrijden. Teneinde de realisatie van de plandoelstelling niet op de lange baan te schuiven, is de inzet van andere instrumenten nodig.